

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อผลกระทบทางวัฒนธรรม โดยผ่านโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Structural Equation Model: SEM) ของตัวแปรทางสังคม 10 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 2) ปัจจัยด้านสังคม 3) ปัจจัยด้านการเมือง 4) ปัจจัยด้านการศึกษา 5) ปัจจัยด้านประชากร 6) ปัจจัยด้านการสื่อสาร นวัตกรรมและเทคโนโลยี 7) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 8) ปัจจัยด้านศาสนา 9) ปัจจัยด้านจิตวิทยา และ 10) วัฒนธรรมชุมชนที่เกิดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

การศึกษาเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 1 สร้างกรอบแนวคิดและกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชนจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบสอบถาม เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูล และปรับปรุงแบบจำลอง

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษารายละเอียดเพื่อกำหนดคุณลักษณะของการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจากเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนของโรงเรียนและตัวแทนของชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 สร้างรูปแบบการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจากแบบจำลองผลกระทบทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 6 ทดลองใช้รูปแบบและปรับปรุงแก้ไขจากความคิดเห็นของผู้ใช้และบุคคลในชุมชนด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริงจนกระทั่งรูปแบบมีความสมบูรณ์

การศึกษาเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 1 สร้างกรอบแนวคิดและกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชนจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อสร้างกรอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชนจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยศึกษาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งทางสังคม นิเวศวิทยาวัฒนธรรมกับการหวนกลับของทฤษฎีวิวัฒนาการ แนวคิดแบบวัตถุนิยมวัฒนธรรม แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม แนวคิดการปรับตัวไม่ทันกันของวัฒนธรรม แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2559 (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552)

2. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศของ ยุค สันตสมบัติ (2540) ที่ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั่วโลก ณรงค์ เส็งประชา (2541) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตำแหน่งที่ตั้ง จะมีอิทธิพลต่อลักษณะของวัฒนธรรมไทย พิทยา พิณสาร (2543) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนชาวเขา ศิริลักษณ์ ตนะวิไชย (2534) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนกับการดำเนินการศึกษานอกระบบจากการศึกษาพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จันทิรา ธนสงวนวงศ์ (2552) ศึกษาถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม กาญจนา แก้วเทพ (2541) ได้ศึกษาถึงปัจจัยทางด้านสื่อส่งผลในด้านสังคมและวัฒนธรรมต่อแนวคิดหลักยุคสมัยใหม่ กฤตยา แสงเจริญ (2543) ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมกับการพัฒนา: แนวคิดบางประการเพื่อศักดิ์ศรีของมนุษย์ อรสา เงินฉาย (2550) ได้ศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สมศรี ศิริขวัญชัย (2541) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์: กรณีศึกษาชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ศรัลลียา พรเพชรสุข (2544) ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนโครงสร้างการใช้ที่ดินและแนวทางการพัฒนาเกาะเกร็ดตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประเวศ วะสี (2541) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่เกิดจากแผนพัฒนา เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2542) ได้เสนอต้นเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและได้เสนอยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ชัยอนันต์ สมุทรวานิช (2544) ได้เสนอแนวทางให้พิจารณาการพัฒนามิติทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น กฤษณา แสงทอง (2540) ได้ศึกษาเรื่องเพลงปฎิพากย์ วัฒนธรรมการดนตรีและภาพสะท้อนทางสังคมของชาวดำบลทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

สาขาวิชาวัฒนธรรมการศึกษา ส. ศิวรักษ์ (2540) ได้วิพากษ์ระบบการศึกษาสมัยใหม่กับวัฒนธรรม
พื้นบ้าน สุมณ อมรวิวัฒน์ (2541) ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมกับการศึกษาไทย สมศรี ศิริขวัญชัย
(2541) ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เชิงนิเวศวิทยาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์: กรณีศึกษา
ชุมชนชาวมอญ เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางวัฒนธรรมที่เกิดจาก
การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มาสร้างกรอบแนวคิดและกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อ
วัฒนธรรมชุมชน

การศึกษาในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อกำหนดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
จัดทำตารางสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบทางวัฒนธรรม และ
กำหนดเส้นทางการความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุ เพื่อกำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัย
ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบวัด เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูล และปรับปรุง
แบบจำลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ผู้แทนชุมชน 2) ตัวแทนที่รับผิดชอบงาน
ด้านวัฒนธรรมของโรงเรียนหรือโรงเรียนที่มีโครงการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม 3) วัฒนธรรมจังหวัด
ได้แก่ กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน (งานแผนและงานเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม) กลุ่มส่งเสริมศาสนา
ศิลปะและวัฒนธรรม (งานส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมและงานศาสนา) จำนวน 76 จังหวัด
และวัฒนธรรมอำเภอ จำนวน 878 อำเภอ

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) ผู้แทนชุมชน 2) ตัวแทนที่รับผิดชอบ
งานด้านวัฒนธรรมของโรงเรียนหรือโรงเรียนที่มีโครงการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม 3) วัฒนธรรมจังหวัด
และวัฒนธรรมอำเภอใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) มีวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น สุ่มจังหวัดในประเทศไทยมาจากชั้นแต่ละ
ภาคของประเทศตามเขตวัฒนธรรม อันได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน เพราะ
เชื่อว่าเรื่องที่ต้องการศึกษาน่าจะมีรูปแบบในการพัฒนาแตกต่างกันไปตามตัวแปรภูมิภาค
จึงแบ่งชั้นเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนจากทุกภาค ภาคละ 4 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 16 จังหวัด
ประกอบด้วย ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย ภาคกลาง ได้แก่ อ่างทอง

นครนายก นนทบุรี สระแก้ว ภาคอีสาน ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์หนองคาย
ภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย หลังจากได้จังหวัดที่เป็นตัวแทนของทุกภาคของ
ประเทศไทยแล้ว สุ่มอำเภอโดยให้ทุกอำเภอในจังหวัดตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกโดยเท่าเทียมกัน
เพราะเชื่อว่าไม่ว่าอำเภอใดในจังหวัดตัวอย่างก็เป็นตัวแทนของจังหวัดนั้น ๆ เท่าเทียมกัน จำนวน
20 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เมื่อได้อำเภอตัวอย่างแล้ว ให้อำเภอเป็นกลุ่ม
(Cluster) เพื่อกำหนดการเลือกตัวแทนชุมชน ตัวแทนที่รับผิดชอบงานด้านวัฒนธรรมของโรงเรียน
(ครูและนักเรียน) และองค์การบริหารส่วนตำบลที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ วัฒนธรรมจังหวัดและ
วัฒนธรรมอำเภอ อำเภอละ 10 คน

สุ่มอย่างง่าย ได้อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 อำเภอ อำเภอละ 10 คน รวม
ทั้งสิ้น 800 คน

สร้างแบบวัด มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางใน
การพัฒนาแบบสอบถามที่ถูกต้อง
2. นำกรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามใน
ลักษณะมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

สำหรับการแปลผล ได้นำคะแนนค่าเฉลี่ยคำตอบของความคิดเห็นมาเทียบกับเกณฑ์
ที่ใช้ในการแปล ความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, หน้า 100 – 103) มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระหว่าง 4.51 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	ระหว่าง 3.51 – 4.50	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	ระหว่าง 2.51 – 3.50	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	ระหว่าง 1.51 – 2.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	ระหว่าง 1.00 – 1.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้พยายามตั้งข้อคำถามในแต่ละข้อให้ครอบคลุมปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลกระทบทางวัฒนธรรม

3. ตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมและด้านการวัดประเมินผล จำนวน 5 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีดังต่อไปนี้

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 อาจารย์ ดร.ศักดิ์นา บุญเปี่ยม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.3 อาจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.4 อาจารย์ ดร.สุวิมล อังควาณิช คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3.5 คุณประนอม คลังทอง วัฒนธรรมจังหวัดอ่างทอง

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามที่สร้างขึ้นกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลกระทบทางวัฒนธรรม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำ และจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป

4. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการนำแบบสอบถามไปทดสอบกับวัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ ผู้แทนชุมชน ตัวแทนที่รับผิดชอบงานด้านวัฒนธรรมของโรงเรียนหรือโรงเรียนที่มีโครงการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98 ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าความเที่ยงของชุดแบบสอบถาม

ชุดแบบสอบถาม	ค่าความเที่ยง
1. ปัจจัยทางการเมือง	.73
2. ปัจจัยทางการสื่อสาร นวัตกรรมและเทคโนโลยี	.86
3. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	.89
4. ปัจจัยทางการศึกษา	.86
5. ปัจจัยทางสังคม	.92
6. ปัจจัยทางศาสนา	.96
7. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	.88

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชุดแบบสอบถาม	ค่าความเที่ยง
8. ปัจจัยด้านประชากร	.89
9. ปัจจัยทางจิตวิทยา	.94
10. วัฒนธรรมชุมชน	.96

การเก็บข้อมูล มีแนวทางในการรวบรวมข้อมูลไว้ ดังนี้

1. ทำหนังสือจากภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงวัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ และโรงเรียน ตลอดจนองค์กรชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับวัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ โรงเรียน และองค์กรชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงตัวแปรโดยเสนอเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง ด้วยโปรแกรม SPSS

2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน ทำให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ด้วยโปรแกรม SPSS เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล

3. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรมลิสเรล 8.72 ประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีโลกลีสูงสุด (Maximum Likelihood = ML) ค่าสถิติสำคัญในการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลทางทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย

3.1 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติที และสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณ ค่าประมาณที่ได้มีนัยสำคัญ แสดงว่า

ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดเล็ก สหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณมีค่าไม่สูงมาก แสดงว่าเป็นโมเดลที่ดีพอ

3.2 สหสัมพันธ์พหุคูณ และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple Correlations and Coefficients of Determination) เป็นค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สำหรับตัวแปรสังเกตได้แยกทีละตัวและรวมทุกตัว รวมทั้งสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างด้วย มีค่าสูงสุดไม่เกิน 1.00 และค่าที่สูง แสดงว่าโมเดลมีความตรง

3.3 ค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of fit Measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลเป็นภาพรวมทั้งโมเดล ค่าสถิติในกลุ่มนี้มี 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

3.3.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square Statistics) ค่าสถิติไค-สแควร์เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าเป็นศูนย์ ค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าต่ำมีค่าใกล้เคียงศูนย์มาก และมีค่าใกล้เคียงกับจำนวนองศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) แสดงว่าโมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.2 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness-of-Fit Index = GFI) ดัชนี GFI มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.3 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index = AGFI) เมื่อนำดัชนี GFI มาปรับแก้โดยคำนึงถึงขนาดของอิสระ (df) ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง ค่าดัชนี AGFI มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.4 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index = CFI) มีค่าเท่ากับ 0.90 แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.5 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual = Standardized RMR) เป็นค่าบอกความคลาดเคลื่อนของโมเดล มีค่าต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.6 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square of Error approximation = RMSEA) ค่าของ RMSEA มีค่าต่ำกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.4 ดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) ดัชนีตัวนี้เป็นประโยชน์มากในการปรับโมเดล ดัชนีตัวแปรโมเดลเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่า

เท่ากับ ค่าโค-สแควร์ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระ หรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ช่วยในการปรับโมเดลให้ดีขึ้น

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการประชุมปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ (Appreciating Influence Control: AIC) ตามวิธีการของสมิท (Smith, 1991 cited in Ciaris, 2007) ดังนี้

1. ใช้เทคนิคการประชุมปฏิบัติการเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
2. ผู้เข้าร่วมประชุมกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป การสร้างความตระหนักร่วมกันสร้างความร่วมมือ โดยใช้เวลาประชุมปฏิบัติการรวม 7 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนชุมชน และโรงเรียนมัธยมศึกษาในชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความชัดเจนในเป้าหมายและร่วมกันวางแผน มีการรายงานผลย้อนกลับทุกคนร่วมกันพิจารณาความชัดเจนของผลที่เกิดขึ้น ร่วมกันเสนอแนะเพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติโดยมองในภาพกว้าง (The Big Picture) ของการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
3. กำหนดวิธีการให้การสนับสนุน การนำไปใช้นโยบายและงบประมาณเพื่อช่วยในการดำเนินการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมบรรลุเป้าหมาย

จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการประชุม และแผนการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติโดยโรงเรียนในชุมชน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนให้ความร่วมมือ รับรู้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้คำแนะนำแก่โรงเรียนในการปฏิบัติ และให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ตามขอบเขตที่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 ถึงขั้นตอนที่ 6 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษารายละเอียดเพื่อกำหนดวิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจากเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนของโรงเรียนและตัวแทนของชุมชน

หลังจากได้แบบจำลองผลกระทบทางวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแล้ว ศึกษารายละเอียดเพื่อกำหนดวิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจากผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มและ/ หรือการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

1. กำหนดผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

เลือกชุมชนมาเป็นต้นแบบในการกำหนดแนวทางการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นชุมชนปกติเช่นเดียวกับชุมชนอื่นทั่วไปซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคมไทย เช่น การไหว้ ภาษาพูด ศาสนา การเคารพ ผู้อาวุโส และวัฒนธรรมเฉพาะของท้องถิ่น เช่น อาชีพ

ประเพณี ความเชื่อ โบราณสถานและโบราณวัตถุ เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

2. การรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.1 ติดต่อประสานงานกับวัฒนธรรมจังหวัดและวัฒนธรรมอำเภอเพื่อคัดเลือกชุมชนที่ศึกษาและคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดมา 1 ชุมชน สัมภาษณ์กลุ่มและ/ หรือจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด โดยจัดให้มีการจดและบันทึกคำสนทนาไว้

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีของ ไมล์ และฮิวเบอร์แมน (Miles & Huberman, 1994) ได้แก่

2.2.1 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ผู้วิจัยจัดการข้อมูลให้มีความเป็นระเบียบ โดยจัดระบบและเชื่อมโยงข้อมูลตามกรอบแนวคิดของเรื่องที่ศึกษา ทำให้ข้อมูลน้อยลง ด้วยการตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาออก เหลือไว้เฉพาะเรื่องที่ต้องการศึกษาจริง ๆ เพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างเป็นระบบ และเข้าใจง่าย

2.2.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จัดระเบียบไว้แล้วอย่างเป็นหมวดหมู่ด้วยวิธีการพรรณนา

2.2.3 การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของการวิจัย (Conclusions Drawing and Verifying) เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและตีความข้อสรุปหรือข้อค้นพบที่ได้ รวมทั้งการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อให้ได้ประเด็นหลักของการศึกษา

2.3 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ด้วยวิธีของ ลินคอร์น และกูปาร์ (Lincoln & Guba, 1985) ได้แก่

2.3.1 ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Credibility)

(1) ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลและผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบข้อมูลของการวิจัยตลอดทุกขั้นตอน โดยสอบถามกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ (Member Checking)

(2) สร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่เป็นธรรมชาติ (Phenomenological Validity)

2.3.2 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยในการศึกษาอย่างชัดเจน (Dependability) ได้แก่

(1) การนำเสนอข้อมูลอย่างละเอียด ครบถ้วน และครอบคลุม (Dense Description Data) ตรงตามข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล

(2) แสดงการถอดรหัสและการตรวจซ้ำ (Code-Recode Procedure) อย่างเป็นขั้นตอน

(3) ยืนยันผลการวิจัยที่ได้จากข้อมูลและการตรวจซ้ำโดยผู้ที่ให้ข้อมูล (Conformability) โดยการตรวจสอบตลอดทุกขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาวិธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจากแบบจำลองผลกระทบทางวัฒนธรรม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เป้าหมาย ที่ต้องการ (Output) แล้วย้อนกลับไปยังข้อมูลที่น่าเข้าสู่ระบบ (Input) ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะนำไปใช้ในการกำหนดวิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

2. ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา และข้อมูลที่จะนำเข้าสู่ระบบกำหนดการวางแผนในการแก้ปัญหา จัดลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหาจากจุดแข็งและจุดอ่อน

3. กำหนดวิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจากแบบจำลองผลกระทบทางวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนเสนอคำแนะนำ และแนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

4. ทดสอบและปรับปรุงวิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

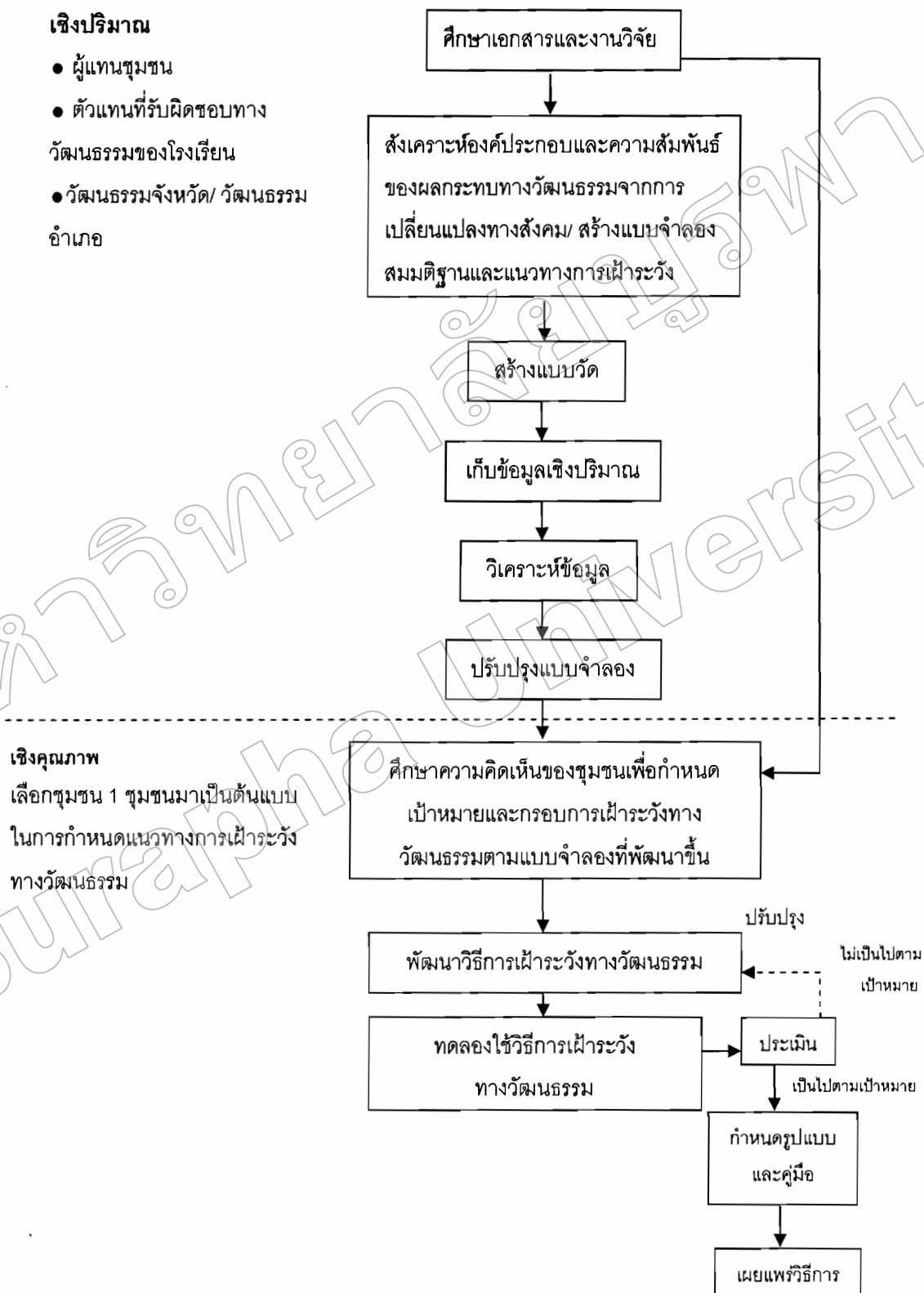
ขั้นตอนที่ 6 ทดลองใช้วิธีการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

โดยนำวิธีการที่ได้ไปทดลองใช้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาในชุมชน โดยใช้แนวทางของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนาวิธีเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนแต่ละแห่งตามเป้าหมายของกรอบการเฝ้าระวังที่กำหนดไว้

แนวทางการวิจัย

เชิงปริมาณ

- ผู้แทนชุมชน
- ตัวแทนที่รับผิดชอบทางวัฒนธรรมของโรงเรียน
- วัฒนธรรมจังหวัด/ วัฒนธรรมอำเภอ

ภาพที่ 24 ขั้นตอนการวิจัย